

Zgodovinski časopis

HISTORICAL REVIEW

ZČ | Ljubljana | 77 | 2023 | št. 3-4 (168) | str. 239–491

Vid Žepič, *Ius publicum in iure privato. Javnopravne prvine v rimskem zasebnem pravu* • Dušan Mlacović, *Kartuzija Bistra in Koper v 14. stoletju* • Ādám Novák, *Seals of John and Ladislaus Hunyadi as the Counts of Bistrița (Beszterce) from the Archives of the Republic of Slovenia* • Anja Dular, *Frankfurtski knjižni sejmi in naši kraji* • Robert Devetak, *Razvoj slovenske prisotnosti v goriškem javnem prostoru pred prvo svetovno vojno* • Nade Proeva, *On rulers' titles and the names of Balkan peoples from the Middle Ages to modern times – Bulgari (Bulgarians), Bulgarini/Bulgareis (Bulgarinians/Bulgareians)* • Biljana Vankovska, *Historical Science in Chains: The Impact of the Bilateral Agreement Between Skopje and Sofia on Freedom of Academic Work*

Zgodovinski časopis

HISTORICAL REVIEW

ZČ | Ljubljana | 77 | 2023 | št. 3-4 (168) | str. 239–491

Izdaja
ZVEZA ZGODOVINSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE
Ljubljana

GLASILO ZVEZE ZGODOVINSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

Mednarodni uredniški odbor: dr. Kornelija Ajlec (SI), dr. Tina Bahovec (SI),
dr. Bojan Balkovec (SI) (tehnični urednik), dr. Rajko Bratož (SI),
dr. Ernst Bruckmüller (AT), dr. Liliana Ferrari (IT), dr. Ivo Goldstein (HR),
dr. Žarko Lazarević (SI), dr. Dušan Mlacović (SI) (namestnik odgovornega
urednika), dr. Božo Repe (SI), dr. Franc Rozman (SI), Janez Stergar (SI),
dr. Imre Szilágyi (H), dr. Peter Štih (SI) (odgovorni urednik), dr. Marta
Verginella (SI), dr. Peter Vodopivec (SI), dr. Marija Wakounig (AT)

Za vsebino prispevkov so odgovorni avtorji, prav tako morajo poskrbeti za
avtorske pravice za objavljeno slikovno in drugo gradivo, v kolikor je to
potrebno. Ponatis člankov in slik je mogoč samo z dovoljenjem uredništva in
navedbo vira.

Redakcija tega zvezka je bila zaključena 10. oktober 2023.

Oblikovanje in oprema: Vesna Vidmar

Sedež uredništva in uprave: Oddelek za zgodovino Filozofske fakultete v Ljubljani,
Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana, Slovenija, tel.: (01) 241-1200,
e-pošta: info@zgodovinskicasopis.si; <http://www.zgodovinskicasopis.si>

Letna naročnina: za leto/letnik 2023: za nečlane in zavode 32 €, za društvene člane 24 €,
za društvene člane – upokojence 18 €, za društvene člane – študente 12 €.
Cena tega zvezka v prosti prodaji je 16 € (z vključenim DDV).

Naročnina za tujino znaša za ustanove 45 €, za posameznike 35 €
in za študente 25 €.

Plačuje se na transakcijski račun: SI 56020 1 000 12083935
Zveza Zgodovinskih društev Slovenije, Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana,
Slovenija
Nova Ljubljanska banka, d.d., Trg Republike 2, 1520 Ljubljana LJBAS12X

Sofinancirajo: Publikacija izhaja s finančno pomočjo Javne agencije za raziskovalno
dejavnost RS

Prelom: ABO grafika d.o.o. – zanjo Igor Kogelnik

Tisk: ABO grafika d.o.o., Ljubljana, december 2023

Naklada: 500 izvodov

Zgodovinski časopis je evidentiran v naslednjih mednarodnih podatkovnih
bazah: Scopus, European Reference Index for the Humanities (ERIH),
Historical Abstracts, International Bibliography of the Social Sciences,
ABC CLIO, America: History and Life, Bibliography of the History of Art,
Ulrich's Periodicals Directory, Russian Academy of Sciences Bibliographies.

<http://www.zgodovinskicasopis.si>
info@zgodovinskicasopis.si

ISSN 0350-5774	
UDK	949.712(05)
UDC	

BULLETIN OF THE HISTORICAL ASSOCIATION OF SLOVENIA (HAS)

International Editorial Board: Kornelija Ajlec, PhD, (SI), Tina Bahovec, PhD, (SI), Bojan Balkovec, PhD, (SI) (Technical Editor), Rajko Bratož, PhD, (SI), Ernst Bruckmüller, PhD, (AT), Liliana Ferrari, PhD, (IT), Ivo Goldstein, PhD, (HR), Žarko Lazarević, PhD, (SI), Dušan Mlacović, PhD, (SI) (Deputy Editor-in-Charge), Božo Repe, PhD, (SI), Franc Rozman, PhD, (SI), Janez Stergar (SI), Imre Szilágyi, PhD, (H), Peter Štih, PhD, (SI) (Editor-in-Chief), Marta Verginella, PhD, (SI), Peter Vodopivec, PhD, (SI), Marija Wakounig, PhD, (AT)

The authors are responsible for the contents of their articles, they must also secure copyrights for the published photographs and figures when necessary. Reprints of articles, photographs, and graphic material are only allowed with explicit permission of the editorial office and must be cited as sources.

The editing of this issue was completed on October 10, 2023.

Design: Vesna Vidmar

Headquarters and Mailing Address: Oddelek za zgodovino Filozofske fakultete v Ljubljani, Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana, Slovenia, phone: +386 1 241-1200, e-mail: info@zgodovinskiasopis.si; <http://www.zgodovinskiasopis.si>

Annual Subscription Fee (for 2023): non-members and institutions 32 €, HAS members 24 €, retired HAS members 18 €, student HAS members 12 €.

Price: 16 € (VAT included).

Subscription Fee: foreign institutions 45 €, individual subscription 35 €, student subscription 25 €
Transaction Account Number: SI 56020 1 000 12083935

Zveza Zgodovinskih društev Slovenije, Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana,
Nova Ljubljanska banka, d.d., Trg Republike 2,
1520 Ljubljana LJBASIX

Co-Financed by: Slovenian Research Agency

Printed by: ABO grafika d.o.o., Ljubljana, December 2023

Print Run: 500 copies

Historical Review is included in the following international databases: Scopus, European Reference Index for the Humanities (ERIH), Historical Abstracts, International Bibliography of the Social Sciences, ABC CLIO, America: History and Life, Bibliography of the History of Art, Ulrich's Periodicals Directory, Russian Academy of Sciences Bibliographies.

<http://www.zgodovinskiasopis.si>
info@zgodovinskiasopis.si

ISSN 0350-5774	
UDK	949.712(05)
UDC	

Razprave – Studies

Vid Žepič , <i>Ius publicum in iure privato</i> . Javnopravne prvine v rimskem zasebnem pravu <i>Ius publicum in iure privato</i> . Public Elements in Roman Private Law	246–296
Dušan Mlacović , Kartuzija Bistra in Koper v 14. stoletju The Bistra Carthusian Monastery and Koper in the 14th Century	298–346
Ádám Novák , Seals of John and Ladislaus Hunyadi as the Counts of Bistrița (Beszterce) from the Archives of the Republic of Slovenia..... Pečata Ivana in Ladislava Hunyadija, grofov Bistriških (romun. Bistrița) v Arhivu Republike Slovenije	348–358
Anja Dular , Frankfurtski knjižni sejmi in naši kraji Frankfurt Book Fair and Slovene Territory	360–378
Robert Devetak , Razvoj slovenske prisotnosti v goriškem javnem prostoru pred prvo svetovno vojno..... The Development of the Slovenian Presence in Gorizia's Public Space before the First World War	380–404
Nade Proeva , On rulers' titles and the names of Balkan peoples from the Middle Ages to modern times – <i>Bulgari</i> (Bulgarians), <i>Bulgarini/Bulgareis</i> (Bulgarinians/Bulgareians) O vladarskih nazivih in imenih balkanskih ljudstev od srednjega veka do današnjega časa	406–433
Biljana Vankovska , Historical Science in Chains: The Impact of the Bilateral Agreement Between Skopje and Sofia on Freedom of Academic Work Zgodovinska znanost v verigah: Vpliv dvostranskega sporazuma med Skopjem in Sofijo na svobodo akademskega dela	434–456

V spomin – In memoriam

Janez Marolt (Milan Lovenjak)	458–459
-------------------------------------	---------

Kongresi in simpoziji – Congresses, Symposia

40. zborovanje Zveze zgodovinskih društev Slovenije (Aljaž Sekne, Barbara Šatej, Oskar Opassi)	462–467
---	---------

Ocene in poročila – Reviews and Reports

Klaas Van Gelder (ur.), More than Mere Spectacle: Coronations and Inaugurations in the Habsburg Monarchy during the Eighteenth and Nineteenth Centuries (Filip Draženović)	470–472
Mateja Čoh Kladnik, Koširjevi in Matjaževa vojska v Sevnici (Petra Gabrovec)	473–475
Aleksander Lorenčič: Od sanj o ‘drugi Švici’ v kapitalizmu brez človeškega obraza. Pot gospodarske osamosvojitve in tranzicija slovenskega gospodarstva (Žiga Smolič)	476–479
Dejan Pacek (ur.), Ljubljanski nadškof in metropolit dr. Jožef Pogačnik (Aleš Gabrič)	480–483

* * *

Navodila avtorjem prispevkov za Zgodovinski časopis	484–487
Instructions for Authors	
Letno kazalo Zgodovinskega časopisa 77, 2023	488–491
Annual Content of Zgodovinski časopis – Historical Review 77, 2023	

Ocene in poročila

Dejan Pacek (ur.), **Ljubljanski nadškof in metropolit dr. Jožef Pogačnik**. Celje: Celjska Mohorjeva družba : Društvo Mohorjeva družba; Ljubljana : Teološka fakulteta, 2023, 586 str. (Zbirka *Testes temporum*, 1).

Pred več kot desetletjem je ugasnila zbirka Simpoziji v Rimu, v katerih so bili objavljeni rezultati s posvetov, ki so z različnih vidikov orisovali življenje in delo slovenskih verskih dostojanstvenikov in katoliških mislecev. Z izdajo obsežne monografije o ljubljanskem škofu in metropolitu Jožefu Pogačniku sta izdajatelja, Inštitut za zgodovino Cerkve pri Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani in Celjska Mohorjeva družba, poskušala obuditi tradicijo, zato sta knjižno noviteto optimistično zakoličila kot prvi zvezek nove zbirke *Testes temporum – Priče časov*. V uvodnih besedah je urednik Dejan Pacek zapisal, naj bi z novo zbirko odprli prostor za obravnavo pomembnejših ustanov in spornih ali spregledanih tem iz zgodovine Cerkve na Slovenskem.

Prvi zvezek nove zbirke *prič časov* je, kot je razvidno iz naslova, namenjen orisu življenjske poti ljubljanskega nadškofa in od ustanovitve ljubljanske metropolije leta 1968 tudi prvemu ljubljanskemu metropolitu Jožefu Pogačniku. V monografiji je objavljenih kar devetnajst prispevkov dvajsetih avtorjev, strokovnjakov z različnih področij humanističnih ved, več zgodovinskih, npr. politične, cerkvene, literarne in umetnostne zgodovine, teologov, ki se poglobljajo v različne dejavnosti katoliške cerkve, v njeno organizacijo, redovništvo, pastoralno, katehetsko in pedagoško dejavnost. Osnovni podatki o avtorjih so objavljeni ob koncu monografije, namen krajše ocene pa tudi ni navajanje njihovih imen in naslovov prispevkov. Poglavja različnih vidikov Pogačnikove življenjske poti in misli je urednik in avtor enega izmed poglavij Dejan Pacek sestavil v smiselno celoto. Prva poglavja opisujejo Pogačnikova mladostna leta, leta šolanja, posvetitev v duhovniški stan, oblikovanje kulturnih vzorcev, njegove literarne poskuse, prve zadolžitve v cerkvenih sferah in napredovanje v hierarhiji katoliške cerkve. Že pogled na vire in literaturo teh poglavij nakazuje, da je bilo v snovanje znanstvene monografije vloženega veliko raziskovalnega dela in analitičnega premisleka, ki se kažejo npr. v analizi Pogačnikove odločitve za študij teologije ali kritičnih opazkah na račun tehtnejših in šibkejših mest Pogačnikove pesniške ustvarjalnosti. V poglavjih, ki opisujejo Pogačnikovo napredovanje do škofovskega posvečenja in imenovanja za metropolita, je veliko pozornosti posvečene odnosu med državo in cerkvijo v času komunistične oblasti. Avtorji prispevkov so soočili dokumente cerkvenih ustanov

in verskih voditeljev ter državnih ustanov in oseb, ki so bile zadolžene za odnose z verskimi skupnostmi. Tako so uspeli približati zapletenost odnosov v času, ki so bili za cerkveno stran vse prej kot prijetni, prikazati stališča obeh strani pri reševanju (ali zapletanju) konkretnih problemov in ponazoriti fluidnost odnosov od sprva zelo zaostrenih do vzpostavljanja novega modusa vivendi v petdesetih in šestdesetih letih prejšnjega stoletja. Pripoved tako ni osredotočena zgolj na Pogačnika in njegovo mesto v tem dogajanju, temveč se lahko bralec ob orisu njegovih zaporniških let bolje seznani z represijo proti duhovščini na splošno, sploh obsežno pa je orisana večplastnost odnosov akterjev ob Pogačnikovih imenovanjih za pomožnega škofa in nato nadškofa ter prizadevanje za ustanovitev slovenske metropolije, v katerem je umestitev Pogačnika prikazana kot zaključek dolgotrajnejše, že pred njegovim časom zamišljene poti.

Sledijo poglavja, v katerih so avtorji orisali Pogačnikovo dejavnost v cerkvenih strukturah in njegove duhovniške preokupacije, od skrbi za študij duhovščine, pastoralnih poudarkov in kateheze, do ureditve nadškofijskega arhiva. Enako kot se lahko bralec v prvem delu seznani s Pogačnikovim literarnim delom, se v tem delu seznanja s Pogačnikom kot avtorjem katehetskih učbenikov in seveda navodil, ki jih je po položaju naslavljaj na duhovščino in na vernike, pretanjen občutek za lepo besedo pa je izpostavljen tudi v orisu Pogačnikovih govorniških spretnosti. Da se iskrice niso kresale le med državno in cerkveno oblastjo ampak je prihajalo do (človeško povsem razumljivih) razhajanj tudi med duhovščino samo, je razvidno iz orisa nestrinjanj na relaciji Pogačnika kot velikega kanclerja Teološke fakultete in nekaterih profesorjev, kar pa ni vplivalo na delovanje fakultete v času, ko je bila izločena iz javnega šolskega sistema. S kritičnim poudarkom, da ni znal povsem uveljaviti avtoritete svojega položaja, je orisan tudi v krogu svojih najtesnejših cerkvenih sodelavcev, manj angažiran pa je bil tudi v Jugoslovanski škofovski konferenci, saj se je bolj posvečal položaju cerkve v Sloveniji. A ga je že mesto prvega slovenskega metropolita postavljalo v položaj, ki je presegal slovenske okvire, in tako spoznavamo tudi Pogačnikovo delo na II. vatikanskem cerkvenem zboru ter skrb za uveljavljanje njegovih sklepov v verskih ustanovah Katoliške cerkve v Sloveniji. Na koncu knjige je še poglavje, ki se osredotoča na intimnejšo plat dojemanj Pogačnika med njegovimi sodobniki, pri čemer je izhodišče razmisleka Pogačnikova upodobitev na portretu enega naših najboljših portretistov Božidarja Jakca. A je treba dodati, da se pravzaprav skozi široko paleto tematik, virov in pripovedi s Pogačnikovimi značajskimi posebnosti, mišljenjskim svetom in osebnostjo bralec dodobra seznaja skozi precejšen del znanstvene monografije, npr. v poglavjih o njegovem šolanju, literarnem in pastoralnem delu, stikih z državno oblastjo in krogom sodelavcev na ordinariatu.

Študija o ljubljanskem nadškofu in metropolitu Jožefu Pogačniku je pomemben znanstveni dosežek, saj na tako temeljite predstavitve posameznega veljaka v naši znanstveni literaturi ne naletimo prav pogosto. Poleg orisa življenjske poti naslovnega protagonista je to hkrati tudi študija odnosa Katoliške cerkve do družbenih silnic, ki jo obkrožajo in determinirajo njeno delovanje v prelomnih obdobjih. V tem primeru sta bila to npr. soočanje pred tem privilegirane cerkvene

organizacije s komunistično oblastjo, ki je odnos do nje postavila na glavo in njeno vlogo poskušala minimizirati, če že ne izničiti. Ob tej zgodbi spoznavamo Pogačnikovo osebnost, ki kljub temu, da mu je bila z neargumentiranimi sodbami večkrat odvzeta prostost in je več let preživel v zaporih, do svojih preganjalcev ni bil zamerljiv, ni čutil sovraštva, temveč si je prizadeval za odpuščanje. Pri orisu odnosov med cerkvijo in državo več avtorjev daje poudarek in je zato bolje ponazorjeno stališče s cerkvenega zornega kota, a zaznavamo tudi opozorila, da je imela Katoliška cerkev v obdobju, ko sicer Pogačnik še ni bil na visokih položajih, prednost pred ostalimi verskimi skupnostmi. Tudi v orisovanju širših družbenih silnic nas avtorji opozajajo na razlike v odnosih v različnih časovnih obdobjih ali prostorskih okvirih, kot na primerih opozoril, da cerkveni organizaciji v Sloveniji in na Hrvaškem nista bili nujno podvrženi enakemu odnosu oblasti do njiju in sta bili lahko prepuščeni različnim tokovom razvoja. Široko zastavljeni koncept monografije o Jožefu Pogačniku nakazuje, da ne gre zgolj za običajno biografijo pomembne osebnosti. A so v ozadju bralčevega seznanjanja z razvojem katoliške cerkve na Slovenskem vseskozi prisotne misli in pogledi glavnega protagonista na izzive časa, ko se je zaradi spreminjanja družbenega okolja in sekularizacije tudi Katoliška cerkev podvrgla konkretnemu premisleku o svojem poslanstvu in vlogi v svetu.

Jožef Pogačnik doslej še ni bil deležen obsežnejšega vpogleda v življenjsko pot in vpogleda v pomen njegovega dela za teološko misel in razvoj cerkvenih ustanov na Slovenskem, zato monografija prinaša kopico novih analiz, ki se dotikajo širše problematike in niso ozko omejene na naslovnega junaka znanstvene monografije. Čeprav so Pogačnikova prizadevanja za obrambo Katoliške cerkve pred pritiski komunistične oblasti in kritik njenih političnih veljakov, ki so bili, eni bolj drugi manj, naklonjeni ureditvi odnosov med državo in cerkvijo, v središču pozornosti dveh, treh poglavij, se dejansko odnos vleče skozi dobršen del več prispevkov, ki so jih avtorji koncipirali kot oris posameznega segmenta Pogačnikovega dela v konkretnem časovnem in družbenem okolju. Med avtorji se ocene, ali je in kdaj je ostrina oblastnega pritiska popuščala in s kakšno mero odločnosti se je nanje odzival Pogačnik, razhajajo, kar spodbuja k premisleku o širini izpostavljenih vprašanj in nakazuje izzive bodočim raziskovalcem sorodne tematike. Urednik je poskrbel, da ima znanstvena monografija celovito zasnovo, znanstveni aparat je dovršen, uporabljena terminologija pa ne pušča dvomov, kaj so hoteli posamezni avtorji skozi svojo pripoved izpostaviti. Upoštevajoč že večkrat poudarjeno širino prikazane problematike ne bi bilo odveč oz. bi bilo celo zelo priporočljivo, da bi devetnajst poglavij razvrstili v širše smiselne tematske sklope, in bi že oglede kazala bralcu natančneje sugeriral, v katerem delu monografije je morda več zanimivega za njegove želje.

Ker je veliko avtorjev poleg virov cerkvene provenience uporabljalo tudi gradivo državnih in političnih organov, so poglavja, ki usodo nadškofa in metropolita povezujejo s politično razburkanimi časi partijskega monizma, prepričljivejša, kot bi bila pripoved iste zgodbe, naslonjena zgolj na gradivo ene strani. Medtem ko je zaradi tega, s čimer smo se lahko seznanjali že v nekaterih starejših delih, podrobneje

orisan odnos katoliške strani do državnih oblasti (v času komunistične vladavine), pa je manjša pozornost posvečena odnosu cerkvenega vodstva do sekularizacije. Kar malce nenavadno, če pomislimo, da je protagonist knjige zasedal visoka mesta v cerkveni hierarhiji v času, ko je moderna doba posegla na številna področja, ki jih je pred tem idejno s svojo doktrinarnostjo obvladovala Katoliška cerkev. Stališča nadškofa, metropolita in udeleženca drugega vatikanskega cerkvenega zbora so tako bolje pojasnjena glede notranjega delovanja cerkve na Slovenskem in v odnosu do državne oblasti, le mimobežno pa oplazijo odnos cerkvenih struktur do sekularizacije, ki je v sodobnem času postavila pred cerkveno občestvo nova vprašanja in so bila tudi ena od izhodišč razmislekov za modernizacijo cerkvenih struktur na drugem vatikanskem cerkvenem zboru. S tega, skorajda nezaznavnega vidika nam monografija o Pogačniku potrjuje, da tudi natančne in obsežne analize še vedno puščajo prostor za nova vprašanja, nove analize, poseganje po novih virih in iskanje novih odgovorov. Vsekakor je prvi zvezek *Testes temporum* odlična nadgradnja več zvezkov svojega predhodnika, Simpozijev v Rimu, in je s preseganjem po obsegu in razpršenosti tematike več kot spodbuden napovednik, kako naj kreatorji zbirke nadaljujejo smiselno in premišljeno zastavljeno idejo.

Aleš Gabrič

Navodila avtorjem prispevkov za Zgodovinski časopis

1. Temeljne usmeritve

Zgodovinski časopis objavlja razprave v slovenskem, angleškem, nemškem, francoskem, italijanskem in hrvaškem jeziku. Ostale prispevke (krajše članke, ocene, poročila ipd.) objavlja v slovenskem jeziku.

Prispevki naj bodo po možnosti napisani v pisavi Times New Roman. Običajna velikost črk je 12, razmak med vrsticami pa 1,5.

Za jezikovno korektnost prispevkov so dolžni poskrbeti avtorji, prav tako so odgovorni za strokovno in znanstveno korektnost prispevkov.

Vsak prispevek mora vsebovati poštni in elektronski naslov avtorja ter njegovo telefonsko številko. Prispevke je potrebno oddati v tiskani in elektronski obliki na naslov uredništva: Uredništvo Zgodovinskega časopisa, Oddelek za zgodovino, Filozofska fakulteta, Aškerčeva 2, SI-Ljubljana; info@zgodovinskicasopis.si ali peter.stih@guest.arnes.si. Naslov datoteke sestavljata ime in priimek avtorja.

Prispevkov, ki jih uredništvo Zgodovinskega časopisa sprejme v objavo, avtorji ne smejo hkrati poslati drugi reviji.

Za prevod izvodkov in povzetkov v tuj jezik poskrbi uredništvo.

Razprave so recenzirane, recenzentski postopek je anonimen.

Uredništvo prispelega gradiva ne vrača.

2. Navodila za pripravo prispevkov

Uredništvo bo v postopkih za objavo upoštevalo le prispevke, ki bodo pripravljeni v skladu s sledečimi navodili.

Razprave:

Razprava mora vsebovati naslednje elemente, ki si sledijo po navedenem vrstnem redu:

- glavni naslov razprave (male tiskane črke, velikost črk 16, okrepjeno, središčna poravnava);
- ime in priimek avtorja (velikost črk 12, okrepjeno, središčna poravnava);
- izvleček oz. sinopsis (velikost črk 10), ki naj v prvem odstavku vsebuje: priimek in ime avtorja (okrepjeno), avtorjeva izobrazba in strokovni/znanstveni naziv, avtorjev poštni in elektronski naslov. Drugi odstavek naj vsebuje naslov razprave (okrepjeno). Tretji odstavek naj vsebuje izvleček vsebine (skupaj s presledki do okvirno 600 znakov), četrti odstavek pa do 5 ključnih besed;
- besedilo razprave (velikost črk 12), v katerem naj bodo jasno označena mesta za slikovno gradivo, ki ga je potrebno predložiti ločeno. Odstavki naj bodo brez vmesnih vrstic in se začnejo z zamikom od levega roba. Naslovi (pod)poglavji so okrepjeni in pisani z malimi tiskanimi črkami;
- povzetek razprave, ki naj vsebuje njen naslov (male tiskane črke, velikost črk 12, okrepjeno) ter ime in priimek avtorja, naj skupaj s presledki okvirno obsega do 6000 znakov.

Poročila, krajši zapisi, knjižne ocene:

- poročila s simpozijev, konferenc in drugih dogodkov vsebujejo točen naslov dogodka ter datum in kraj prireditve (male tiskane črke, velikost črk 12, okrepjeno);
- knjižne ocene vsebujejo ime in priimek avtorja ali urednika (razprto, velikost črk 12), naslov knjige (okrepjeno), založbo, leto in kraj izida, število strani.

Pri tem tipu prispevkov sta ime in priimek avtorja prispevka navedena na njegovem koncu na desnem robu.

Pri vseh prispevkih naj avtorji želene poudarke v besedilu označujejo s *poševnimi črkami* in ne s podčrtavanjem ali okrepitvijo.

3. Citiranje

Citiranje je obvezno v opombah pod črto (velikost črk 10). Na koncu prispevka mora slediti seznam uporabljenih virov in literature (velikost črk 12), ki vsebuje vse v prispevku citirane vire in literature.

V opombah se določeno delo ali vir citira samo na skrajšan način in sicer na sledeč način: priimek avtorja, *kratka oznaka citiranega dela (naj ne presega treh besed in v poševnih črkah)*, navedba strani (okrajšano) (npr. Grafenauer, *Mesto Simona Rutarja*, str. 11). Smiselno se ta določba uporablja tudi pri citiranju arhivskih in objavljenih virov ter gradiva z medmrežja.

V seznamu virov in literature na koncu ločeno navedemo vire (arhivske, objavljene, ustne, časopisne ipd.) in literaturo (naslovi sklopov so pisani z malimi tiskanimi črkami, okrepitvijo). Znotraj teh sklopov je gradivo navedeno po abecednem redu priimkov avtorjev (urednikov, fondov itd.); enote istega avtorja pa so razvrščene kronološko. Seznam vsebuje samo popolne navedbe citiranih del oziroma gradiva:

- pri arhivskih virih navedemo ime arhiva, ime fonda ter po potrebi številke fasciklov ali škatel;
- pri monografijah navedemo: priimek in ime avtorja: *naslov (in podnaslov) (v poševnem tisku) monografije*. Naslov serije, v kateri je monografija objavljena (po potrebi). Kraj izida: ime založbe, leto izida (npr. Gestrin, Ferdo, *Slovenske dežele in zgodnji kapitalizem*. Ljubljana: Slovenska matica, 1991);
- pri člankih navedemo: priimek in ime avtorja: naslov članka. *Naslov periodike ali zbornika (v poševnem tisku)*, za periodiko še letnik, leto, strani celotnega članka (npr. Grafenauer, Bogo, Mesto Simona Rutarja v slovenski historiografiji. *Goriški letnik* 3, 1976, str. 9–19). Pri zborniku za naslovom članka navedemo: (po potrebi ime in priimek urednika). *Naslov zbornika*. Kraj izida: ime založbe, leto izida, strani celotnega članka (npr. Janša-Zorn, Olga, Turizem v Sloveniji v času med vojnoma (1918–1941). *Razvoj turizma v Sloveniji. Zbornik referatov*. Ljubljana: Zveza zgodovinskih društev Slovenije, 1996, str. 78–95).

4. Slikovno gradivo

Zgodovinski časopis načeloma objavlja le črno-belo slikovno gradivo.

Slikovno gradivo sprejema uredništvo le v elektronski obliki in v visoki resoluciji (300 dpi), shranjeno nestisnjeno v datoteko vrste TIFF.

Slikovno gradivo (fotografije, grafikoni, tabele, zemljevidi itd.) je potrebno priložiti ločeno (v tekstu naj bo označena samo lokacija gradiva) v posebni mapi (datoteki) z avtorjevim imenom in priimkom.

Slikovno gradivo mora vsebovati odgovarjajoče podnapise z navedbo vira.

Uredništvo Zgodovinskega časopisa

Instructions for authors

1. Basic Submission Instructions

Zgodovinski časopis (Historical Review) publishes papers in Slovene, English, German, French, Italian, and Croatian languages. Other contributions (short articles, reviews, reports, etc.) are published in Slovene.

Contributions should be written in Times New Roman, size 12, with 1,5 line spacing.

The authors are solely responsible for linguistic and scientific accuracy of their contributions. Each contribution should contain postal and E-mail address of its author, together with his/her phone number.

Contributions should be submitted in printed format as well as by e-mail to the editorial office: Uredništvo Zgodovinskega časopisa, Oddelek za zgodovino, Filozofska fakulteta, Aškerčeva 2, SI-Ljubljana; info@zgodovinskicasopis.si or peter.stih@guest.arnes.si. The name of the submitted file should consist of its author's name and surname.

Contributions that have been approved for publication by the editors should not be submitted for publication elsewhere.

Translation of abstracts and summaries into a foreign language shall be provided by the editors.

The papers are subject to peer review evaluation; the reviewers remain anonymous.

Contributions submitted for publication shall not be returned to their authors.

2. Submission Information

In order to be considered for publication all submissions should be prepared according to the following guidelines:

Papers:

All papers must conform to the style guide below and should contain the following elements listed in the following order:

- Title (lowercase letters, font size 16, bold, center).
- Author's name and surname (font size 12, bold, center).
- Abstract (font size 10). Its first paragraph should contain author's surname and name (bold), education, professional/academic title, postal and e-mail address. The second paragraph should contain the paper's title (bold). The third paragraph should contain an abstract of the paper's contents (not to exceed approximately 600 characters, including spaces). The fourth paragraph should contain up to 5 key words.
- Text (font size 12) with clearly indicated spaces for illustrations (which should be submitted separately). There should be no double spacing between paragraphs. Each paragraph should start with indentation for the left margin. Chapter (and subchapter) titles should be written in lowercase letters, bold.
- Summary should contain the paper's title (lowercase letters, font size 12, bold) and author's name and surname. The summary should not exceed 6000 characters, including spaces.

Reports, Short Articles and Notes, Book Reviews:

- Reports from conferences and other events should contain the exact title, date, and location of the event (lowercase letters, font size 12, bold).
- Book reviews should contain the name and the surname of the author or editor (expanded spacing, font size 12), book title (bold), publisher, year and place of publication, number of pages.

The name and the surname of the author of contributions of this type should be listed on the right-hand side at the end of the text.

Desired emphases should be written in *italics* rather than underlined or in bold letters.

3. Citations (Footnotes)

Citations should be written as footnotes at the bottom of the page (font size 10). The text should be concluded with a list of all sources and literature (font size 12) that have been cited within the text. When citing a work or a source in a footnote the following (abbreviated) format is used: author's surname, *a short title of the cited work (written in italics, it should not exceed three words)*, and page number (abbreviated) (i.e. Grafenauer, *Mesto Simona Rutarja*, p. 11). The same format is used for the citing of archival, published, and online sources.

Alphabetical listing of all references should be placed at the end of the text, with sources (archival, published, oral, newspaper, etc.) and literature listed separately (titles of each type of references should be written in lowercase letters, bold). Within each reference type, material should be listed alphabetically according to the surname of the author (editor, fund, etc.); several works of the same author should be listed chronologically. The listing of references should contain only complete citations of cited works or material:

- Archival sources: archive name, fund name, and (when necessary) number of file storage folder or box.
- Monographs: author's surname and name, *title of monograph (and subtitle) in italics*. Title of the series in which the monograph has been published (when necessary). Place of publication: publisher, date (i.e. Gestrin, Ferdo, *Slovenske dežele in zgodnji kapitalizem*. Ljubljana: Slovenska matica, 1991).
- Articles: author's surname and name: title of article. *Title of periodical or miscellany (in italics)*; in case of periodicals, the title should be followed by volume number, date, cited page(s) (i.e. Grafenauer, Bogo, *Mesto Simona Rutarja v slovenski historiografiji. Goriški letnik* 3, 1976, pp. 9–19). In an edited miscellany the title of the article should be followed by: (surname and name of editor – when necessary). *Title of miscellany*. Place of publication: publisher, date, cited page(s) (i.e. Janša-Zorn, Olga, *Turizem v Sloveniji v času med vojnama (1918–1941). Razvoj turizma v Sloveniji. Zbornik referatov*. Ljubljana: Zveza zgodovinskih društev Slovenije, 1996, pp. 78–95).

4. Graphic Materials

Zgodovinski časopis generally publishes graphic materials only in black and white. They should be submitted in electronic form and in high resolution (300 dpi), saved in non-compressed TIFF file format.

Graphic materials (photographs, graphs, tables, maps, etc.) should be submitted separately (with their correct positions clearly marked in the text), in a separate folder (file) marked with author's name and surname.

Graphic materials should always carry a caption explaining the image and its source.

Editors

LETNO KAZALO – ANNUAL CONTENTS

Razprave – Studies

- Josip **Banić** – Sebastiano **Blancato**, The Agreement between the Patriarchate of Grado and the Patriarchate of Aquileia Regarding the Metropolitan Jurisdiction over Istrian Bishoprics (24th of July, 1180): New Critical Edition of the Charter8–37
Sporazum med gradeškim in oglejskim patriarhatom o metropolitanski jurisdikciji nad istrskimi škofijami (24. julij 1180): Nova kritična izdaja listine
- Jaka **Banfi**, Jošt Helfenberški (Soteški) (ok. 1388–1458):
krvnik Veronike Deseniške?38–59
Jobst of Helfenberg (c. 1388–1458):
Veronika of Desenice's executioner?
- Aleksander **Panjek**, Črna leta in rdeče številke Ivana Černeta, župana v Tomaju sredi 18. stoletja:
o dolžniško-upniških razmerjih na podeželju60–87
The black years and red numbers of Ivan Černe, mayor of Tomaj in the middle of the eighteenth century: rural debt and credit relations
- Matic **Batič**, »Mislimo sicer nemško, čutimo nemško, a nikomur ne bomo zamerili njegovega drugačnega mišljenja«. Nemški goriški list *Görzer Wochenblatt* in njegova politična usmeritev88–115
"We Think German, We Feel German, but We Will Not Blame Anyone for His Different Opinion": the German Newspaper *Görzer Wochenblatt* and Its Political Orientation
- Matic **Kristan**, Anton Sovre med puško in kredo (1906–1929)..... 116–148
Anton Sovre between Rifle and Chalk (1906–1929)
- Denis **Cerkvenik**, Kozaški korpus v službi nacistov s posebnim ozirom na obdobje delovanja v Operacijski coni Jadransko Primorje (1944-1945)..... 150–162
Cossack Corps in the Service of the Nazis with the special Regard on the Period in the Operational Zone Adriatic Littoral (1944–1945)

Goranka Kreačič , Miloš Štibler o sodobnikih: fragmenti iz dnevnških zapisov	164–191
Miloš Štibler about his contemporaries: fragments from his diary notes	
Vid Žepič , <i>Ius publicum in iure privato</i> . Javnopravne prvine v rimskem zasebnem pravu	246–296
<i>Ius publicum in iure privato</i> . Public Elements in Roman Private Law	
Dušan Mlacović , Kartuzija Bistra in Koper v 14. stoletju	298–346
The Bistra Carthusian Monastery and Koper in the 14th Century	
Ádám Novák , Seals of John and Ladislaus Hunyadi as the Counts of Bistrița (Beszterce) from the Archives of the Republic of Slovenia.....	348–358
Pečata Ivana in Ladislava Hunyadija, grofov Bistriških (romun. Bistrița) v Arhivu Republike Slovenije	
Anja Dular , Frankfurtski knjižni sejmi in naši kraji	360–378
Frankfurt Book Fair and Slovene Territory	
Robert Devetak , Razvoj slovenske prisotnosti v goriškem javnem prostoru pred prvo svetovno vojno.....	380–404
The Development of the Slovenian Presence in Gorizia's Public Space before the First World War	
Nade Proeva , On rulers' titles and the names of Balkan peoples from the Middle Ages to modern times – <i>Bulgari</i> (Bulgarians), <i>Bulgarini/Bulgareis</i> (Bulgarinians/Bulgareians)	406–433
O vladarskih nazivih in imenih balkanskih ljudstev od srednjega veka do današnjega časa	
Biljana Vankovska , Historical Science in Chains: The Impact of the Bilateral Agreement Between Skopje and Sofia on Freedom of Academic Work	434–456
Zgodovinska znanost v verigah: Vpliv dvostranskega sporazuma med Skopjem in Sofijo na svobodo akademskega dela	

Zapisi – Notes

Armando Pitassio, Marco Dogo, inovativen pristop k sodobni zgodovini Balkana	194–211
Marco Dogo, an innovative approach to the modern history of the Balkans	

V spomin – In memoriam

Andrej Studen (Žarko Lazarevič)	214–218
Desanka Kovačević Kojić (Darja Mihelič)	219–221
Janez Marolt (Milan Lovenjak)	458–459

Kongresi in simpoziji – Congresses, Symposia

40. zborovanje Zveze zgodovinskih društev Slovenije (Aljaž Sekne, Barbara Šatej, Oskar Opassi)	462–467
--	---------

Ocene in poročila – Reviews and Reports

Leto 1941 na Slovenskem: vojna in okupacija (Špela Chomicki)	224–226
Dr. Albin Šmajd, Dnevnik in dosje 1941–1946, znanstveno-kritična izdaja (Renato Podberšič)	227–229
Marta Verginella, Ženske in meje med preteklostjo in koronavirusom (Urška Strle)	230–233

Klaas Van Gelder (ur.), More than Mere Spectacle: Coronations and Inaugurations in the Habsburg Monarchy during the Eighteenth and Nineteenth Centuries (Filip Draženović)	470–472
Mateja Čoh Kladnik, Koširjevi in Matjaževa vojska v Sevnici (Petra Gabrovec)	473–475
Aleksander Lorenčič: Od sanj o ‘drugi Švici’ v kapitalizmu brez človeškega obraza. Pot gospodarske osamosvojitve in tranzicija slovenskega gospodarstva (Žiga Smolič).....	476–479
Dejan Pacek (ur.), Ljubljanski nadškof in metropolit dr. Jožef Pogačnik (Aleš Gabrič).....	480–483

* * *

Navodila avtorjem prispevkov za Zgodovinski časopis	234–237, 484–487
Instructions for Authors	
Letno kazalo Zgodovinskega časopisa 77, 2023	488–491
Annual Content of Zgodovinski časopis – Historical Review 77, 2023	

ISSN 0350-5774

9 770350 577002

ZČ | Ljubljana | 77 | 2023 | št. 3-4 (168) | str. 239–491